LUMINIȚA CHIOREAN

PREDICAȚIE SEMANTICĂ AND OPERATOR CONOTATIV. ABORDARE DESCRIPTIVĂ A CONSTRUCȚIILOR CU PREDICATIV SUPLIMENTAR

0. *Predicatul semantic* se defineşte prin raportare la *predicatul sintactic* şi *predicatul enunțiativ*.

> „**Predicatul semantic** reprezintă componentul propoziției care asociază unei entități *o proprietate* sau care stabileşte *o relație determinată* între două sau trei entități." (GALR 2005, vol. II, p. 238; 2008, p. 241)

Reținem de asemenea că *predicatele semantice* au capacitatea de a-şi atrage argumente: cele care exprimă proprietăți primesc un argument, iar cele care exprimă relații determinate primesc două sau mai multe argumente, implicate fie într-*o relație de stare*, fie într-*o relație procesuală*, *dinamică* sau pot primi un argument-eveniment (prin substituirea argumentului nominal-prototipic prin echivalentul propozițional).

Predicatele sintactice, care pot deriva din cele *semantice*,

> „constituie centrul sau guvernorul unui grup sintactic aşezat într-o poziție semantic predicativă / centrul unui grup verbal (GV), dar şi centrul unui grup aflat în poziție NP, *PS* sau apoziție izolată." (GALR 2005, vol. II, p. 240)

Adăugăm că, în cazul construcțiilor cu PS, *predicația sintactică* (sau relațională) relaționează GV, ce conține *predicatul semantic*, cu GN, în structura căruia se află şi poziția de PS. În acest caz, *predicația sintactică* e corelată cu asocierea actanților sau argumentelor care îndeplinesc unul sau mai multe din rolurile: Agent[1], Pacient, Temă, Experimentator, Sursă, Țintă, Locativ, Beneficiar, dar în special rolul de Atributiv[2] sau Complement[3].

În receptarea mecanismelor semantico-sintactice ale construcțiilor cu predicativ suplimentar (PS) ne interesează *predicatele semantice* implicate într-*o relație dinamică*, *procesuală*, exprimate prin adjective, substantive, verbe la moduri nepredicative, adverbe, interjecții, în poziția sintactică de PS cu variantele: atribut predicativ al nominalului (APN) şi complement predicativ al obiectului (CPO – poziție sintactică asociată unui *semantism de identificare* a unei

---

[1] L-*am trimis* pe Ion *inspector* în teritoriu. [structura semantică: Agent neexprimat + Pacient + Atributiv + Locativ]

[2] Mama îl *ține* *aproape sufletului* ei. // Îl *simt* *aproape*. [structuri semantice: Agent + Pacient + Atributiv + Posesiv] // [Agent neexprimat + Pacient + Atributiv]

[3] L-*am botezat* pe copil *Ion.*[structură semantică: Agent neexprimat + Pacient + Complement]

caracteristici pentru un nominal regent: identifică o particularitate, un specific, în fine, orice atribut semantic ce intră în sfera notelor caracterizante ale unui nominal).

Astfel, **predicația semantică** se referă la prezența în cadrul enunțului sau a construcției sintactice a unui **operator conotativ**[4] al cărui mecanism **relațional**[5] **este dublat de altul semiostilistic influent asupra sensului textual** și exercitat, printr-un paradox al influenței semantice al adjunctului, asupra regentului său, ***nominal de fiece dată***, și asupra verbului cu rol de *predicat enunțiativ*. Este predicativitatea ce transpare dintr-o structură de bază (structură primară) într-alta derivată, impunându-și semantismul predicativ prin relaționare cu verbul-*predicat enunțiativ*, numit și *operator semantic.*

În cazul construcțiilor cu PS, se impune prezența unui „operator conotativ" odată ce verbul din structura de bază este *suport semiostilistic* al PS care impune sensul conotativ al text-discursului. De exemplu, de la enunțurile primare coordonate copulativ: **Apa** *sună* (1) *și* **apa** *este somnoroasă* (2) care au același referent: „apa", prin contragere, obținem structura derivată: „**Apa** *sună* ***somnoroasă*** (3)", în care termenul „somnoroasă", aflat în raport de subordonare față de regentul-nominal „apa", își exercită dominanța semantică și asupra verbului predicativ (*predicație enunțiativă*) „sună", prin rolul stilistic de epitet personificator adverbal, astfel încât receptarea poetică constă într-un imaginar romantic al *somnului metafizic*. Mai mult: dominanța acestui termen lingvistic (aici, epitetul-adjectiv „somnoroasă") devine echivalentul unei *predicații semantice*, încât receptarea este aceea că „apa este somnoroasă" (semnificație moștenită din structura primară). Explicația constă în faptul că obiectul de referință („apa") este dinamizat prin relațiile sintactice angajate atât cu verbul predicativ „sună" din structura de bază, cât și cu „somnoroasă": un atribut predicativ al nominalului (APN), din structura derivată, atributiv care conservă caracteristica nominalului prin convertirea numelui predicativ din structura primară (2) în APN – variantă a predicativului suplimentar (PS).

Reținem transferul atribuțiilor dinspre operatorul copulativ (frecvent, verbul „a fi") din structura primară (2) către operatorul semantic – verb predicativ din structura derivată (3), aici, verbul „sună" –, care intermediază relația de subordonare dintre adjunctul „somnoroasă" (operator conotativ) – APN – și regentul-nominal „apa", conferindu-i, prin intermediul epitetului personificator, ***identitatea*** *unui somn universal* (*metafizic*).

Din comportamentul semiostilistic și sintactic al **predicației semantice** (numită și predicație suplimentară), **prin conotația dominantă asupra sensului textual**, decurge și ***relația ternară la nivelul construcțiilor cu PS***, frecvent vehiculată în

---

[4] Alți operatori verbali: operator copulativ (verbele copulative din sintagma cu numele predicativ cu care formează predicatul nominal); operator pasiv (verbele auxiliare din construcțiile pasive); operator aspectual (*a începe*, *a termina*); operator modal (*a vrea*, *a putea*) – ultimii doi făcând construcții cu un suport semantic (verb la conjunctiv), structurile *predicatului complex*.

[5] Predicatul de tip „relațional" stabilește o „relație" între argumente (GALR 2005, vol. II, p. 239).

definițiile construcțiilor cu PS, concepte care ne interesează în aprofundarea subiectului propus.

În acest sens, „Construcțiile cu predicativ suplimentar" (p. 185-197), „Complementul predicativ al obiectului" (p. 290-294), respectiv „Predicativul suplimentar" (p. 295-312), paragrafe din GALR 2005, vol. II, le considerăm drept repere teoretice fundamentale în definirea ***predicației semantice*** şi a funcției sintactice de ***predicativ suplimentar*** **(PS).** Reținem, astfel, trei cadre de definiție pentru construcția cu PS, respectiv pentru CPO şi PS:

• În GALR 2005, vol. II, se susține:

> „**Construcțiile cu predicativ suplimentar** sunt ***construcții ternare derivate***, în manifestarea lor prototipică, un nominal la care se raportează două predicații semantico-sintactice, una principală şi una suplimentară. Ele se obțin prin reorganizarea sintactică a unor structuri bipropoziționale, care implică reducerea unei propoziții prin înlăturarea mărcilor predicației (de mod, timp, persoană şi număr) şi a unor elemente omisibile (recuperabile) semantic (verbul *a fi*, elementele introductive) şi amalgamarea, într-o oarecare măsură, a elementelor structurii bipropoziționale de bază. Propoziția redusă ajunge să ocupe, în structura derivată, poziția de predicativ suplimentar." (p. 185)

> **Notă**. În construcțiile cu PS acționează două tipuri de relații: o relație sintactică manifestată prototipic prin *predicația enunțiativă* exemplară predicatului verbal (manifestat şi în structura primară) şi *predicația semantică* (aşa-zisa *predicație suplimentară*, activă ***doar*** în structura derivată) exemplificată prin PS, care, sintactic, se va raporta la nominal şi nu la verb.

• În GALR 2005, vol. II,

> „**Complementul predicativ al obiectului (CPO)**, funcție cerută de un centru verbal atributiv, noncopulativ, reprezintă o clasă de substituție având ca termen prototipic substantivul neprepozițional cu formă de nominativ-acuzativ, iar ca relație sintagmatică specifică, ***o relație obligatoriu ternară***, implicând verbul-centru şi un complement (de cele mai multe ori, direct, mai rar, indirect). CPO este cerut matricial de o subclasă de verbe trivalente, reprezentată prin verbe ca: (a) *a boteza*, *a chema*, *a denumi*, *a numi*, *a porecli*, *a spune*, *a zice*; (b) *a alege*, *a angaja*, *a desemna*, *a unge*; (c) *a lua* [= *a considera* – nota n., L.C.]." (p. 290).

> **Notă 1.** Într-adevăr centrul prototipic este substantivul cu forme de N-Ac. În plus adăugăm drept caz al recțiunii flexiunea secundă[6] „în care este prezent substantivul formă de nominativ pro-datival – N pro-D" (*I-am spus* ***profesor***, *doar azi, ştiind că i-ar plăcea*).

> **Notă 2**. Inventarul operatorilor semantici angajați cu operatorii conotativi în izotopiile *identificării*, ale *desemnării* şi ale *aprecierii* sau *considerării* constă în lista ce cuprinde următoarele categorii de verbe: verbe aprobative de tipul *a accepta*, *a admite*, *a primi*; verbe cauzative precum: *a face*, *a lăsa*; verbe

[6] Neamțu 2007, p. 345.

apreciative: *a considera*, *a aprecia*, *a analiza*, *a caracteriza*, *a cataloga*, *a interpreta*, *a estima* (exemplificate pentru PS – GALR 2005, vol. II, p. 297).

- GALR 2005, vol. II specifică:

„**Predicativul suplimentar** (**PS**)[7] este o poziție sintactică *facultativă*, realizată în ***structuri ternare*** derivate, care se raportează sintactic și semantic *concomitent la un verb (sau o interjecție predicativă)* și la un nominal." (p. 295)

Notă. Organizându-ne cercetarea pe principii analitico-descriptive de referință pentru organizarea sintactică a enunțului și tipologia relațiilor angajate, caracterizarea semantică, funcțională și pragmastilistică a construcțiilor cu PS, am demonstrat că relațiile existente în interiorul construcțiilor cu PS (atât CPO, cât și APN[8]) confirmă **modelul binar**[9]: „Sintagma este numai binară, din cauza linearității (unidimensionalității) lanțului vorbirii [...]" (Drașoveanu 1977, p. 39).

1. Caracterizarea relațională a construcției cu PS

1.1. Din perspectiva **organizării sintactice a enunțului**, lexemele se asociază între ele și realizează sensul textual prin intermediul a două tipuri de relații, și anume: **relații sintactice** și **relații conotative (de sens)**, ultimele numite și **„afinități semantico-referențiale"**(GALR 2005, vol. II, p. 15). La nivelul discursului, se cunosc două tipuri de relații conotative: de *tip semantic* – restricții de rol tematic impuse actanților, respectiv de *tip lexical* – restricții selecționale (GALR 2005, vol. II, p. 47), ceea ce dă **coeziunea** textului, din care decurge dimensiunea lingvistico-semantică a discursului (***relații temporale, tematice sau referențiale***).

În vederea expunerii, caracterizării, susținerii sau a evidențierii obiectului de referință și prin acțiunea simultană a acestei relaționări duale, faptele de limbă vor înclina spre un anume tip de relație fără a neglija cealaltă relație, astfel încât interpretarea relațională preferențială va avea ca efect stilistic prezentarea „detaliului" semantico-sintactic, impus, în textul artistic, ca trop (frecvent, metasemem și metalogism). Demonstrația se aplică și în cazul construcțiilor cu PS. De exemplu, în versurile: „[...] luna / nu micșorează, ci ***tremurătoare*** / [ea = subiect subînțeles] mărește și mai tare taina nopții..." (Blaga), lexemul „tremurătoare" (adjectiv, N''_2 – flexiune secundă) angajează o relație sintactică de subordonare (dependență) față de nominalul-subiect neexprimat, subînțeles „ea" (echivalent semantic al „lunii"), dar, simultan, se află „în afinități semantico-referențiale" cu verbul-predicat „mărește", proces căruia îi adaugă co-

[7] Termeni folosiți pentru **PS** în volumele și articolele lingvistice: **element predicativ suplimentar** (GLR, p. 206 și urm.); **predicativ suplimentar** (Guțu Romalo 1973, p. 146 și urm.; GALR 2005, vol. II, p. 295-312); **atributiv** (Pană Dindelegan 1999, p. 73-77); **atribut circumstanțial** (Avram 1956, p. 158); **complement predicativ** (Irimia 1997, p. 486-491); **adjunct verbal derivat** (Drașoveanu 1967; Drașoveanu 1997; Neamțu 1982); **adjunct verbal conotativ** (Chiorean 1999) etc.

[8] Chiorean 2009, p. 614-618.

[9] Drașoveanu 1977, p. 35-39.

notația misterului ascensional reținut prin sensul derivat al *predicației semantice* din structura de adâncime („a tremura"). PS „tremurătoare" devine epitet metaforic: mister al ființării lumii, un potențial ontic; aici: „lumina" divină.

1.2. Aşadar, în cazul discursului ce conține una sau mai multe construcții cu PS, **coeziunea** constă în rezultatul unei petreceri simultane între ***unități sintactic organizate***, cu grade diferite de autonomie, şi, respectiv, ***ansambluri coerente informațional***. Prin urmare, aici este prezentă **co-referențialitatea**, odată ce PS „tremurătoare" angajează ambele tipuri relaționale cu două lexeme: se află în relație de dependență sintactică față de regentul-nominal „ea", adică „luna", respectiv, într-o relație de supraordonare (redimensionare) conotativă față de verbul „măreşte".

Aşa cum funcția coeziunii constă în *continuitatea informațională*, funcția coerenței constă în *interpretabilitate.* **Coerența** textului este susținută, atât prin *temporalitate* şi *referențialitate*, ca dimensiuni fundamentale ale coerenței discursului, cât şi prin *regulile de coerență*[10]. Un discurs coerent este bine format, coerent tematic şi referențial, având clar definite legăturile contextuale (intra-enunțiale). *Coerența* se referă la proprietățile de interpretare ale discursului (proprietăți formale explicitate fie prin *relații intra-enunțiale*, fie extralingvistic, prin *inferențe*, apelând la o premisă implicitară, la o ipoteză contextuală sau la o schemă-standard de acțiuni – *script*, *plan*, *scenariu*); *coeziunea* constă în dimensiunea lingvistică şi semantică a discursului, iar prin *conexitate* se înțelege proprietatea realizării relațiilor intra-enunțiale prin mărci lingvistice, de exemplu: *conectorii pragmatici* (gramatem, relatem). În exemplul nostru, conexitatea la nivelul construcției cu PS este marcată de flectiv (gramatem): „-e" = desinență, feminin, singular, N''_2, prin acord cu nominalul-subiect „ea" („luna"). Din inventarul relatemelor[11], reținem distincția dintre relatemele propriu-zise (elemente ale conținutului) – jonctiv, modalizator, conectiv – şi gramateme (elemente ale expresiei) – categorizator, conector, flectiv, formant.

1.3. Ansamblul superior al discursului se referă doar la **enunț** (propoziție sau/şi frază), la organizarea sintagmatică a acestuia în grupuri sintactice. **Enunțul este structurat binar**: fie GN + GV (propoziție), fie Principală regentă + Subordonată sau Regentă + Subordonată (frază).

Reprezentând unitatea lingvistică a comunicării, **grupul sintactic** este considerat ca un subansamblu al unei structuri ierarhice (cf GALR 2005, vol. II, p. 16), în sensul preenței „componentelor care cumulează concomitent ***statutul de centru*** şi ***pe cel de adjunct***" (*ibidem*). Grupul sintactic este parte componentă a enunțului, cu o sintaxă prorie organizată în jurul unui termen (substantiv, verb, adjectiv sau / şi adverb).

Menționăm că grupurile sintactice sunt formate din **construcții**. Astfel sunt construcții relaționale (cu jonctiv, adică: prepoziție sau locuțiune prepozițională)/ non- elaționale, cu substantiv şi/sau pronume, construcții interjecționale.

---

[10] Reguli de coerență: metareguli de coerență (metareguli de repetiție/de progresie/de relație) și reguli de înlănțuire (sau restricții conversaționale) – cf Moeschler, Reboul 1999, p. 441-446.

[11] Chiorean 2009, p. 51-65.

Referitor la tipologia grupurilor sintactice, acceptăm existenţa doar a patru grupuri sintactice: GV, GN, GAdj şi GAdv. Unele grupuri au în componenţa lor şi subgrupuri; de exemplu, la nivelul GN, avem GN cu centru substantival, respectiv GN cu centru pronominal, subgrupuri non-relaţionale sau/şi relaţionale, adică cu Prep[12] (GPrep, cf. GALR 2005, vol. II). În cazul GV, avem două subgrupuri: GV cu centru verbal şi GV cu centru interjecţional (GInterj, cf GALR 2005, II). Demersul teoretic asupra tipologiei grupurilor sintactice poate fi explicat şi argumentat prin situaţia **descriptorilor textuali ai discursului**; astfel, vorbim despre **GN** denumit printr-un **sens noţional** şi celelalte grupuri exprimate la nivelul unui sens-notă: GV – sens procesual; GAdj – sens calificativ (sau caracterizant); GAdv – sens circumstanţial[13].

Grupul sintactic se organizează semantic în baza construcţiilor ce prezintă „dimensiuni discursive”, precum: personală sau auctorială; spaţio-temporală; socioculturală şi, respectiv, circumstanţială. **Grupul sintactic are structură binară**, **nu ternară**, **nici mixtă**. Relaţiile cotextuale intra-/interenunţiale asociate cu cele contextuale (referinţa şi inferenţa) creează iluzia unei structuri ternare. Dar, de fiecare dată, relaţia se construieşte doar între doi termeni, dintre care unul este regent (determinat), iar celălalt, adjunct (subordonat, determinant).

GN este alcătuit dintr-un nominal cu rol de centru (regent) şi din alţi termeni direct dependenţi sintactic de acesta, consideraţi adjuncţi. Disponibilităţile combinatorii dintre cei doi termeni – nominalul-centru şi adjunctul (termenul subordonat), validează proprietăţile sintactice şi compatibilitatea, afinităţile semantice („proprietăţile selecţionale”) ale centrului cu poziţia sintactică din enunţ.

În cazul construcţiilor cu PS, pe lângă **relaţia sintactică de dependenţă**, întotdeauna faţă de un regent-nominal, intervine şi **conotaţia – relaţie semiostilistică** prin care se observă o ***redimensionare a sensului textual***.

Astfel, în interiorul GN, construcţia cu PS este angajată într-o relaţie de dependenţă faţă de nominalul-centru al grupului (subiect, obiect direct, obiect indirect), respectiv domină semantic verbul predicativ (indiferent de funcţia sintactică a acestuia: predicat verbal, complement circumstanţial etc.), verb aflat iniţial în relaţie sintactică cu nominalul-regent al PS (relaţie de interdependenţă sau de subordonare). Relaţiile de sens[14] dimensionează sensul textual, rezultatul fiind impunerea stilistică a construcţiei cu PS, care va domina sensul întregului enunţ. Spre edificare, oferim câteva exemple: „[...] ***singur*** plutea-n întuneric şi dat-a / un semn Nepătrunsul” (Blaga) – singurătatea ca unicitate, primordialul divin domină discursul poetic. Sau: „El vine ***trist*** şi

[12] Prepoziţiile pot avea sau nu sens relaţional. De exemplu: prep. *de* din construcţia: *„carte **de** citire, carte **de** iubire”* are rol [+ Partitiv], faţă de construcţia *„L-a luat **de** bărbat”* sau *„E uşor **de** scris”*, în care *de* este *morfem comparativ*, respectiv *morfem de supin*, specific doar structurii gramaticale a limbii române. GALR 2005, vol. II o interpretează ca *prepoziţie calitativă* ce apare în predicaţia denominalizată din cadrul construcţiilor cu CPO (p. 292)

[13] Draşoveanu 1997, p. 21-22.

[14] Vlad 2000, p. 59 şi urm.

gânditor"; „Soarele, ce azi e mândru, el îl vede ***trist*** şi ***roş***" (Eminescu) – tristețea este inefabilul stării poetice eminesciene; trist, tristețe: trăire-limită a sufletului romantic; tristețea – linia mijlocitoare dintre lumi (intermundală); de aici, transpare o poetică a melancoliei.

Dintre modalitățile de realizare a relației de dependență a adjunctului PS față de regentul nominal reținem: la nivelul propoziției – acordul, recțiunea, joncțiunea şi topica (subiectivă *vs* obiectivă); la nivelul frazei – topica şi conectorii.

Construcția cu PS face parte din GN, odată ce, sintactic, acest PS îi este subordonat unui regent-nominal (subiect, obiect direct, obiect indirect). De exemplu, în enunțul: „**Soarele** […], el *îl* vede ***trist***…", construcția cu PS „trist" (adjectiv) face parte din GN format din regentul-obiect direct „soarele" reluat prin cliticul pronominal „îl" plus adjunctul „trist" (PS). Morfosintaxa termenului „trist" este: adjectiv calificativ, variabil cu 4 forme flexionare, masc., sg., Ac_2 (acord cu „soarele")/funcția sintactică de PS. Concomitent, „trist" se angajează într-o relație conotativă cu verbul predicat „vede", al cărui subiect este „el" (pronume personal, N_1), şi îl domină semantic, astfel încât stilistica textului impune o supraordonare a sensului textual deturnat dinspre subiect spre obiectul de referință „soarele" care este substituit prin caracteristica tristeții: „trist". Prin urmare, construcția cu PS se va impune ca simbol în grila lectorială a poemelor eminesciene. Fără a schimba obiectul de referință („soarele"), dar accentuându-i-se o anume caracteristică, aceea de „a fi trist", construcția cu PS gestionează epitetul personificator care va genera metafora pe care, în fine, se va institui un imaginar poetic al melancoliei.

Prin urmare, PS nu se află în relație de subordonare față de verb, ci într-o relație conotativă, cu impact asupra sensului textual: „trist" (asociat regentului-nominal „soarele") va fi activ în interpretarea limbajului poetic, şi nu sintagma „vede trist".

1.4. GN: construcție cu PS – descriere şi funcționare. Corelând definiția GN ca „structură semantică supraordonată, care integrează un grup sintactic adjunct" (cf. GALR 2005, vol. II) cu, în cazul nostru, GN ce conține construcția cu PS, cu o dominanță co-referențială asupra enunțului, receptăm un GN cu o unitate semantico-sintactică complexă, care are ca centru principal un nominal comun, GN din care face parte construcția cu PS şi unul sau mai multe centre secundare, care au acelaşi regent, situație în care se încadrează şi construcția cu PS, care poate fi simplă sau, la rândul ei, complexă.

Argumentăm prin exemplele:

(a) „ş-***aprins*** în valuri de lumină să joc **străfulgerat** de-avânturi nemaipomenite…";
(b) *L-am botezat Ion*.

În (a) Enunțul = 2 grupuri sintactice:

• GN: cu centru neexprimat: „eu" (subiect inclus; eu liric) format din:

$Gadj_1$: „***aprins*** (în valuri de lumină)"+ $Gadj_2$: „***străfulgerat*** (de-avânturi nemaipomenite)";

• $Gadj_2$: „să joc".

Gadj₁ şi Gadj₂ fac parte din GN – centru al enunțului; fiecare conține ca adjunct al nominalului, respectiv centru al GAdj, poziția sintactică de PS/adjectivele „aprins”[15], respectiv „străfulgerat”, în N''_2, prin acord cu subiectul inclus – flexiune secundă.

Semiostilistic, predicativele suplimentare avute în vedere concurează preferențial în beneficiul luminii: „aprins” = patimă; „străfulgerat” = patos, sentimente intensionale, reflexe ale inteligenței (lirice) emoționale.

În (b) Enunțul = 2 grupuri sintactice:

• GN, cu centrul neexprimat (subiect inclus: „eu”);

• GV: cu centrul vb. tranzitiv „a boteza” + GN: cu centru pronominal: cliticul pronominal „l-” + PS (Ion).

Poziția sintactică de PS **nu** se subordonează față de verbul enunțării, fiind el însuşi un „vestigiu” semantic al predicativității, contras dintr-o structură derivată, în care funcționa fie ca predicat verbal, fie ca nume predicativ al unei construcții verbale de tip nominal. **PS este subordonat doar nominalului cu rol de centru al GN**, **în care e inclus PS**.

În plus, față de construcția cu PS din exemplul (a), în care atributele „aprins (în valuri de lumină)” şi „străfulgerat” (APN) sunt o evidență a nominalului-subiect (procese, acțiuni *active*), în exemplul (b), există exprimată *pasivizarea*: ***L**-am botezat **Ion**. = **El** a fost botezat de mine/de noi **Ion**. = **Ion** a fost botezat de mine/de noi **ION**, şi nu altfel*.

Concluzii. Dependența construcției cu PS față de un nominal devine argument în favoarea denumirii ca *atributiv* (Pană Dindelegan 1974; 1999). Problema o ridică cealaltă relație petrecută simultan cu subordonarea, şi anume *redimensionarea conotativă* (a sensului textual), pe care nu o putem interpreta sintactic.

Aşadar PS are un regim special care combină două tipuri de relații, drept pentru care propunem denumirea de **APN** – **atributul predicativ al nominalului** (comparativ cu **CPO** – complementul predicativ al obiectului[16]), în sensul că păstrează originea predicativității din structura derivată (predicație semantică), dominând semantica verbului predicativ[17], cu care se află în relații conotative (de sens), indiferent de funcția sintactică a acestuia (a verbului[18]), şi, simultan,

[15] „[Fiind] aprins”, la o lectură „absentă”, sintactic este un nume predicativ, dintr-o construcție verbală de tip nominal/complement circumstanțial de cauză, conotație care are ca efect „patosul” (sugerat de PS „străfulgerat”). Astfel, prin acceptarea mecanismului cauză-efect, imaginarul poetic ar fi reprezentat ca un lanț poetic cauzativ. Prin urmare, pentru a întreține, chir amplifica efectul poetic al stării dionisiace, preferăm semiostilistica PS pentru ambele epitete metaforice: „aprins” şi „străfulgerat”.

[16] În GALR 2005, vol. II apare fie termenul de *atributiv de bază* (împreună cu PS) (p. 290), fie *complement predicativ al subiectului* pentru *numele predicativ* (p. 292).

[17] Reamintim că, în teoria lingvistică, verbul predicativ, la moduri nepredicative, nu-i echivalentul poziției sintactice de predicat verbal, ci se referă la dihotomia verb predicativ *vs* verb nepredicativ (categorie ce inventariază verbele copulative şi verbele auxiliare).

[18] Nu toate verbele se pot combina cu APN. O categorie aparte o formează semantica verbală a percepției, a reprezentării şi a cunoaşterii, fapt ce aduce un argument în plus pentru semiostilistica reflexivă a APN.

angajează relaţii sintactice cu un nominal-subiect, obiect direct, obiect indirect, aducând o caracteristică, un atribut în plus nominalului ce evidenţiază categoric obiectul de referinţă al discursului.

2. Caracterizarea semantică a construcţiilor cu PS. Note selecţionale

În GALR 2005, vol. II se evidenţiază că:

> „Predicativul suplimentar intră într-o ***relaţie semantică dublă*** cu nominalul avansat şi cu verbul regent (a). Predicativul suplimentar reprezintă o ***predicaţie semantică***, exprimând o caracterizare (în sens larg) a nominalului avansat, care este valabilă în intervalul temporal desemnat de verbul regent (b). Predicativul suplimentar are multe ***valori semantice comune cu numele predicativ***, datorită istoriei derivative (c).” (p. 298).

Pentru a (in)valida cele trei referinţe aplicative la semantica PS, vom analiza contexte reprezentative atât cu CPO, cât şi cu APN.

a) Dubla relaţie semantică este susţinută prin dominanţa semiostilistică a PS atât în interiorul GN în care este inserat PS, cât şi la nivelul verbului-centru din GV, verb aflat în relaţie de reciprocitate (inerenţă) cu nominalul-subiect din GN amintit. Importanţa GN în discuţie este a discursului (echivalent al mesajului). Fie exemplul: *El vine trist şi gânditor*. – în care avem un singur referent „el”, conţinut în GN şi GV: ***El** … trist şi gânditor* – prin acord în gen, număr, caz, respectiv *vine* – prin acord, în număr şi persoană; fie: Eu am văzut-o gânditoare, unde avem referenţii: „eu” (*Eu am văzut…*) şi „ea” (*… că ea este gânditoare*) – doar în GN avem referinţa mesajelor. Verbele din GV (*vine*, respectiv *am văzut*) doar *dirijează conotaţia* spre nominalul-regent.

b) Referitor la **predicaţia semantic-conotativă**, ambii referenţi din exemplele cu APN sunt corelaţi cu o *predicaţie enunţiativă* (activă): sunt caracteristici reale, autentice, faţă de caracteristicile virtuale din construcţiile predicativ-suplimentare care exemplifică CPO. Acestea comportă două tipuri de caracteristici: una reală, conţinută la nivelul construcţiilor active ale predicativităţii (cazul APN), şi un al doilea tip: caracteristică virtuală, accesată în construcţiile pasive (cazul CPO).

Astfel, fie în cazul CPO, fie în cel al APN (ca variante ale construcţiilor cu PS), înregistrăm reprezentarea regentului dominant în poziţia sintactică de subiect şi, în măsură mai mică, de obiect direct, respectiv obiect indirect, obligatoriu fenomenalizat printr-un nominal: GN non-relaţionale[19], cu centru substantival sau pronominal.

În exemplele:

(1.1) *A venit profesor*
(1.2) *L-am găsit profesor*
(2.1) *L-am numit profesor*. // *L-am botezat Ion*

---

[19] Cazurile nonrelaţionale sunt cazurile 1, fără jonctiv (prepoziţie sau locuţiune prepoziţională). Dar PS poate fi exprimat prin cazuri relaţionale şi/sau nonrelaţionale.

(2.2) *I s-a spus profesor*
(2.3) *I-am spus profesor*,

avem următoarea dispunere co-referențială:

(1.1) ***El*** *a venit* [*și* ***el*** *era*] *profesor*. → Subiect și referent unic („el") comportă o caracteristică reală implicată în predicația activă.

(1.2) *Eu* ***l****-am găsit* [*și* ***el*** *era*] *profesor*. → Subiecte diferite („eu", „el"), referent unic („el") implicat în predicație activă dinspre care primește nota reală, autentică: aceea de (a fi) „profesor".

(2.1) [Fiindcă] *Eu* ***l****-am numit* [***el*** *este recunoscut ca/drept*] *profesor*. // [Fiindcă] *Eu* ***l****-am botezat* [***el*** *este botezat/este recunoscut ca/drept] Ion* → Două subiecte („eu", „el"; un referent unic („el"), care ar putea fi orice, doar prin medierea agentului „eu"; „profesor", respectiv „Ion" sunt caracteristici virtuale, efecte al predicației pasive. „El" primește caracteristica de „profesor"/„Ion", dar același „el" nu e obligatoriu să fi fost „profesor"/să se fi numit „Ion"; putea foarte bine să fie „inginer", „consilier"/să se numească „Vasile", „George" etc.

(2.2) [Fiindcă] ***I*** *s-a spus* (predicat impersonal, reflexiv-pasiv) [***el*** *era (re)cunoscut ca*] *profesor*" (predicat pasiv) → Un agent necunoscut, construcție impersonal-pasivă și un subiect „el" promovează o semantică virtuală a caracteristicii „profesor", echivalent cu CPO/substantiv, nominativ pro-datival (nonflexiune secundă: N pro-D"). Realitatea este că „el" ar fi putut fi orice altceva, altcineva. „Profesor" este o caracteristică virtuală, primită prin medierea unei construcții pasive. Agentul impersonal este decidentul caracteristicii. De aici, confuzia în descrierea funcțională (sintactică) pentru nominalul „profesor": CPO/ Npro-D" sau subiect/N? Optăm pentru prima variantă: CPO/ Npro-D", fiind evidentă conotația dirijată spre echivalența semantică dintre obiectul indirect „I" (forma de D, pron. pers. „el") și nominalul „profesor", nonflexiune secundă (Npro-D"), judecată verificată și prin următoarea *construcție cauzativă*:

(2.3) [Fiindcă] *Eu i-am spus* [*și el este cunoscut ca*] *profesor*, ca efect la numirii agentului (*El a fost numit profesor de către mine*).

c) PS are valori semantice comune cu cele ale numelui predicativ, situație motivată de istoria derivativă a construcțiilor cu PS. În ambele ipostaze sintactice (CPO și APN), PS contribuie la evidențierea (și particularizarea) caracteristicilor nominalului-regent printr-o retorică a identificării de tipul: ce este subiectul/ obiectul direct/obiectul indirect? cum este…? al cui este…? al câtelea este…? cât, -ă este…? Afinitatea predicației nominale cu predicația suplimentară vine din mecanismul descriptiv al operatorului copulativ, în primul caz, respectiv al operatorului conotativ, în cazul construcțiilor cu PS.

Din construcțiile cu PS (**2.1.**, **2.2.**, **2.3.**), reținem pasivizarea ca notă semantică particularizantă a CPO: un determinant cu rol al identificării nominalului, aici exprimat prin clitic pronominal (**L**-*am numit* ***profesor***, *și nu altfel*. // **L**-*am botezat* ***Ion***, *și nu altfel*) sau, în alte contexte, prin substantiv (**Pe om l**-*am numit* ***profesor***. echivalent cu: **Omul** *a fost numit* ***profesor***. // respectiv: **Pe**

copil l-*am botezat* ***Ion***. echivalent semantic cu: **Copilul** *a fost botezat* ***Ion***.) Aşadar, prin pasivizare – schimbarea diatezei verbale din activă în pasivă –, se păstrează sensul identificării nominalului, de fiece dată. Atât APN, cât şi CPO sunt variante ale PS. Dacă APN se remarcă printr-o echivalenţă semantică evidentă, CPO, de asemenea adjunct al unui nominal (sintactic fiind obiect direct sau obiect indirect), se manifestă doar ca predicaţie semantică în construcţie cu un verb cu predispoziţie la pasivizare.

Alte exemple interpretate:

(1.3) *El vine trist şi gânditor*. (Eminescu) → Referent 1: **El** vine şi **el** este trist şi gânditor.

(1.4) *El îl vede trist şi roş*. (Eminescu) → Referent 1: El; Referent 2 real (obiectiv)**:** ***Soarele***...., // *El* ***îl*** *vede şi* ***soarele*** *e trist*...

(2.4) *Eu îi spun profesor*. → Referent real (obiectiv): el; Referent virtual (subiectiv): profesor.

Observaţie. În exemplele (1.3), (1.4), există un singur referent (obiect de referinţă) ancorat într-o *receptare obiectivă*, iar în exemplul (2.4) există două tipuri de referent şi ambele trimit spre receptarea „filtrată”, o *receptare subiectivă* impusă de subiectul vorbitor.

3. Cadre definitorii pentru predicativul suplimentar

Predicativul suplimentar (**PS**), poziţie sintactică *suplimentară*, realizată într-**o dublă** ***structură binară***, cunoaşte două ipostaze, şi anume una de complement predicativ al obiectului – CPO – şi alta de atribut predicativ al nominalului – APN.

Spre definirea funcţiei sintactice în discuţie (predicativul suplimentar) cu variantele CPO şi APN, reţinem următoarele informaţii:

(1) **CPO** face parte din GV care conţine un nominal-obiect direct sau indirect ce-l primeşte ca adjunct cu rol doar de *predicaţie semantică restrictivă*, *limitativă* (*L-am botezat Ion: Eu l-am botezat* şi *El este Ion*, *doar fiindcă eu l-am botezat Ion*) – „răspuns, replică, identificare, numire” ale pasivizării (…*doar fiindcă eu l-am botezat Ion*, *şi nu altfel*). La nivelul construcţiilor cu CPO, are loc o predicaţie suplimentară (semantică) cauzativă, enunţul conţinând o *notă subiectivă*, *virtuală*, care este dată de nominalul-subiect echivalent agentului, într-o construcţie pasivizată. Agentul este cel care validează predicaţia semantică virtuală a CPO.

(2) **APN** face parte din GN ce conţine un nominal-subiect (*Ea trece visătoare: ea trece* şi *Ea este visătoare*, *fiindcă aşa e ea*), manifestând o dublă (sau multiplă) predicaţie: una de tip propoziţional – predicativă, şi o *notă obiectivă*, *reală* manifestată printr-o *predicaţie semantică evidentă* (sau mai multe predicaţii semantice) – prin evidenţă subliniem „atributul” obligatoriu, „substanţa, natura” evidente ale nominalului (*Ea este visătoare*, ***fiindcă aşa e ea şi nu este altfel***).

(3) CPO şi APN (adjuncți PS) au funcție semantico-pragmatică de **actualizator discursiv**, prin extensia semantică a nominalului regent şi prin asocierea co-referențială, în sensul că acelaşi referent primeşte două predicații: una propriu-zis semantică (canalizată de operatorul semantic, adică predicatul enunțiativ) şi alta conotativă (diseminată de operatorul conotativ postat în funcția sintactică în discuție: PS).

(4) Astfel, adjuncții PS pot cumula funcția de integratori enunțiativi cu o funcție conotativă, de individualizare a referentului nominal sau/şi de cuantificare cantitativă sau calitativă[20] a acestuia (adjuncți cuantificatori: numerale, pronume nehotărâte, relative, interogative, modalizatori etc.), introducând o precizare de ordin cantitativ (*Ele mergeau* ***trei*** *pe stradă*).

(5) Rema enunțurilor cu PS dezvoltă continuarea tematică printr-o inferență propusă de semnul de tip rematic pentru interpretant: un semn de posibilitate **calitativă**, **calificativă**, **denominativă**, **apreciativă**, **identificatoare** etc.

(6) Rolurile tematice angajate de ***predicația conotativă*** la nivelul construcțiilor cu PS, fie cazul APN, fie cel al CPO, sunt: **Calitativ**, **Calificativ**, **Apreciativ**, **Caracterizant**, **Identificator**, **Denominativ**.

(7) În plus, APN are şi rol **Poetic**, recunoscut prin nota semiostilistică a **Ființării**[21], în sensul că însuşi APN are rol de **operator conotativ** al text-discursului, enunțului sau construcției ce-l conține. De aici, în limbajul artistic, rolul stilistic al poziției sintactice de PS constă în activarea unor metasememe: epitet personificator, transfigurator, revelator şi/sau metaforic, metaforă sau a unor metalogisme: personificare, simbol.

(8) **Complementul predicativ al obiectului** (**CPO**) intră în construcții cu operatori semantici dispuşi *identificării propriului regent*. Astfel, ca operatori semantici activi, reali (autentici), numim verbe precum: *a boteza*, *a numi*, *a denumi*, *a chema*, *a porecli*, *a(-i) spune/zice* (= a avea nume); *a alege*, *a desemna*, *a unge* (= a numi); *a(-l) lua drept…* (= a considera); *a(-l) face* (= a-i spune, a-l considera), respectiv operatori semantici pasivi, cu intermediere personală sau impersonală, operatori virtuali, potențiali, precum verbe de tipul: *a se chema*, *a se numi*, *a se alege*, *a se desemna*, *a se unge* etc.

(9) **Atributul predicativ al nominalului** (**APN**) este poziția sintactică *suplimentară*, realizată într-**o dublă** ***structură binară***, petrecută ***simultan***, prin care se raportează sintactic *la un nominal regent*, centru al GN, dublat rematic, şi, *concomitent*, raportat semantic *la un verb (sau o interjecție predicativă)*, cu rol de **operator conotativ** (sens poetic)[22], fiind evidentă conotația dirijată a predicativității suplimentare.

[20] Neamțu 1982, p. 346.

[21] Cf *Poetica Ființei* în cazul discursurilor lirice la Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Nichita Stănescu.

[22] De aici, opțiunea noastră inițială în definirea elementului predicativ suplimentar ca *adjunct verbal* ***conotativ*** (cf. Chiorean 1999).

BIBLIOGRAFIE

Avram 1956 = Mioara Avram, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonatoare şi părţile de propoziţie*, în SG, I, p. 141-164.
Chiorean 1999 = Luminiţa Chiorean, *Adjunct verbal conotativ – definire. Descriere semantică şi stilistică*", în StUBB, XLIV, 1999, nr. 3-4, p. 19-25.
Chiorean 2009a = Luminiţa Chiorean, *Construcţii cu prepoziţie: una sau două funcţii sintactice?*, în *Limba română. Abordări tradiţionale şi moderne*. Actele Colocviului Internaţional din 19-20 oct. 2007. Editori: G. G. Neamţu, Şt. Gencărău, A. Chircu, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2009, p. 51-65.
Chiorean 2009b = Luminiţa Chiorean, *Annotations to the Grammar of the Supplementary Predicative. Relational description – Adnotări la gramatica predicativului suplimentar. Descriere relaţională*, în *Proceedings on the International Conference „European Integration. Between Tradition and Modernity"*, Tg. Mureş, 2009, p. 614-618.
Draşoveanu 1967 = D. D. Draşoveanu, *Despre elementul predicativ suplimentar*, în CL, XII, 1967, nr. 2, p. 235-242.
Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.
GLR = *Gramatica limbii române*, ediţia a doua, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1963.
GALR 2005, 2008 = *Gramatica limbii române*, II. *Enunţul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005. Tiraj nou, revizuit, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.
Guţu Romalo 1973 = Valeria Guţu Romalo, *Sintaxa limbii române*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.
Irimia 1997 = Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom, 1997.
Moeschler, Reboul 1999 = Jacques Moeschler, Anne Reboul, *Dicţionar enciclopedic de pragmatică*, traducere de Elena Dragoş, Ligia Florea, Ştefan Oltean, Liana Pop, Dorina Roman şi Carmen Vlad; coord. traducerii: Carmen Vlad şi Liana Pop, Cluj, Editura Echinox, 1999.
Neamţu 1982 = G. G. Neamţu, *Un nominativ prodatival*, în CL, XXVII, 1982, nr. 1, p. 55-59.
Neamţu 2007 = G. G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi ... distincţii*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2007.
Pană Dindelegan 1974 = *Sintaxa transformaţională a grupului verbal în limba română*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1974.
Pană Dindelegan 1999 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa grupului verbal*, Braşov, Editura Aula, 1999.
SG = *Studii de gramatică*, vol. I-III, Bucureşti, Editura Academiei RPR, 1956, 1957, 1961.
Vlad 2000 = Carmen Vlad, *Textul aisberg*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2000.

SEMANTIC PREDICATION AND CONNOTATIVE OPERATOR. A DESCRIPTIVE APPROACH TO THE OBJECT PREDICATE CONSTRUCTIONS (*Abstract*)

The article *Semantic predication and connotative operator. Descriptive approach of the constructions with supplementary predicative* suggests a reinterpretation of the constructions with supplementary predicative, a *supplementary* syntactic position, realized in a double binary structure. This structure has two hypostases: the predicative modifier of the object (CPO) and the predicative attribute of the nominal (APN), both included in different syntactic groups (a verbal group and a nominal group).

Insisting on the definition and description of the two syntactic variants of the supplementary predicative (that have the same derivative history), we have noticed that both types of assistants have the function of a semantic predication, differently administered: CPO – virtual semantic predication and APN – evident semantic predication.

Suggesting these definitions, we came to the conclusion that the supplementary predicative (CPO, APN) assumes the following functions: the semantic-pragmatic function of a discursive topical render, the function of an assertive integrator associated to a connotative function, that of individualizing the nominal referent; thematic functions determined by the connotative predication, such as: Qualitative, Qualifying, Appreciative, Characterizing, Identifier, Denominative.

Even more, the predicative attribute of the nominal has a poetic function, recognized in the semiostylistic mark of the existence: APN is a connotative operator of the text-discourse that includes it. The stylistic function of the supplementary predicative consists in activating some metasememes (personifying, transfiguring, revealing or/and metaphoric epithet, metaphor) or some metalogisms (personification, symbol).

For this subject we had as scientific references the opinions of acknowledged linguists in Romania, representative personalities of the Linguistic schools from Bucharest (Gabriela Pană Dindelegan), Cluj-Napoca (G. G. Neamțu) and Iași (D. Irimia).

Universitatea „Petru Maior”
Târgu-Mureş, str. Nicolae Iorga, 1